

IN MEMORIAM DR. BALOGH BÉLA ANDRÁS (1925–2020)

EKÉNÉ ZAMÁRDI ILONA^{1,a} – TEPERICS KÁROLY^{1,b}

¹Debreceni Egyetem

^azamardi.ilona@science.unideb.hu, ^bteperics.karoly@science.unideb.hu

1925. május 28-án a Szatmár megyei Gebe (ma Nyírkáta) községben született a magyar földrajztanítás egyik kiemelkedő egyénisége, *Balogh Béla András*. Szatmárcsekei gyermekévek után 1935-ben költözött családjával Debrecenbe és itt végezte el a piarista gimnáziumot. 1943-tól a város Tisza István Tudományegyetemének történelem–földrajz szakos hallgatója volt. Tehetségét *Kádár László* professzor már kezdő egyetemista éveiben felfedezte, s hallgatói gyakorlatok vezetésével bízta meg csillagászati földrajzból és vetülettanból. Diplomáját (munkaszolgálat és szovjet hadifogság után) 1949-ben szerezte meg.

Életében (rövid kitérők mellett, amelyek rövid ideig tartó egri és nagykanizsai tanári működést jelentettek) két város játszott meghatározó szerepet. Középiskolai tanári pályáját Nyíregyházán kezdte, és innen ment nyugdíjba főiskolai tanárként. Tanulmányai után hosszú ideig tanított Debrecenben a város egyetemén és közoktatási intézményeiben. Szakmai tevékenysége a földrajz szakmódszertan és a regionális gazdaságföldrajz magas szintű tudományos művelésével, valamint a földrajz köz- és felsőoktatásban (sok esetben egymással párhuzamos, nagybetűs) tanításával jellemezhető.

Középiskolai tanári pályáját 1949-ben a Nyíregyházán a Kossuth Gimnáziumban kezdte, ahonnan központi áthelyezéssel először Egerbe, majd Nagykanizsára került. 1950-ben került vissza Debrecenbe, ahol 23 éven át különböző iskolatípusokban

1. ábra. Terepgyakorlati pillanatkép 1965 októberében a bajai Türr István kilátón

(általános iskola, ipari tanuló intézet, gyakorló gimnázium, egyetem) tanított, négy éven keresztül vezetőtanári feladatokat is ellátott. Alma materében 1946-tól demonstrátor, majd gyakornok volt, 1959-től meghívott előadó a Debreceni Agrártudományi Egyetemen, valamint gazdaságföldrajzot, illetve földrajz szakmódszertant oktatott a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. 1963-ban itt védte meg szakmódszertani témájú bölcsészdoktori értekezését, ami „A tantárgyi sajátosságok – a geográfikum – problémái a földrajzoktatásban, különös tekintettel a táblai vázlatrajzokra” címet viselte. A doktori

fokozat megszerzése után sikeresen pályázta meg a KLTE Gazdaságföldrajzi Tanszékén meghirdetett adjunktusi állást, innentől az egyetem főállású oktatója lett.

1973-ban a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Földrajz Tanszékére került, ahol előbb docensként, majd főiskolai tanárként földrajz tantárgypedagógiát és regionális gazdaságföldrajzot oktatott. Párhuzamosan néhány szemeszteren át az ELTE, illetve a KLTE szakmódszertanos oktatójaként is dolgozott. 1985-ben Nyíregyházáról vonult nyugdíjba, de 1992-1993-ban a KLTE Földrajz Intézetének felkérésére ismét tanított szakmódszertant Debrecenben. Bár 1963-tól főállása a felsőoktatáshoz kötötte, de szakmódszertanos oktatóként, kutatóként, a vezetőtanárok szakfelügyelőjeként megtartotta a kapcsolatot a közoktatással. Nyugdíjasként a debreceni Svetits Katolikus Gimnázium óraadójaként fejezte be tanári pályafutását.

Egész pályafutását beárnyékolta, hogy a kommunista rezsim „politikailag megbízhatatlannak” minősítette. Ezt a címkét részben az erős egyházi kötődése, részben az édesapja foglalkozása

2. ábra. Balogh Béla András a doktori cím átvételén 1963 júniusában

3. ábra. Balogh Béla András munkatársai körében 1995-ben, a 70. születésnapján rendezett ünnepen a KLTE Földrajzi Intézetének folyóirattárában

Álló sor balról jobbra: Kozma Gábor, Süli-Zakar István, Eke Pál; ülő sor: Boros László, Korompai Gábor, Balogh Béla András, Ekéné Zamárdi Ilona, Frisnyák Sándor

(falusi csendőr) miatt kapta. A rendszerváltozásig megfigyelés alatt tartották és változatos módon üldözték. Nem engedélyezték a kandidátusi disszertációja beadását, nem kaphatott útlevelet még akkor sem, amikor a Benelux államokról írt az Európa kötetbe, Debrecenből Nyíregyházára kellett mennie a politikai okokból történő eltávolítás elől.

Tudományos tevékenysége elsősorban szakmódszertani tanulmányokban öltött testet, amelyek a Földrajztanítás című folyóiratban sorra megjelentek. Publikált a Földrajzi Közleményekben és társadalomföldrajzi témakörben tanulmányai jelentek meg munkaadó felsőoktatási intézményei, a Nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola és a Debreceni Egyetem Földrajz Intézete tudományos köteteiben. Önálló jegyzetekkel segítette a főiskolai hallgatók munkáját a világ regionális földrajza témakörében. Közéleti tevékenységében a Magyar Földrajzi Társaság központi szerepet játszott. Hosszú időn át volt a Választmány tagja, 1963–1973 között pedig a Tiszántúli Osztály titkára, majd megbízott elnöke volt. Aktív szerepet játszott a Nyírségi Osztály 1975. évi megalakulásában, életében. Munkája elismeréseként 1985-ben pedig társaságunk tiszteletbeli tagjává választották.

Példamutató tanári egyéniség volt. Nem csupán a tantárgy szakmai oktatásának minden vonatkozását (az egésztől a legapróbb részletekig) tanulhatták meg tőle a hallgatói, hanem azt az emberi, tanári hozzáállást is, amely a tanulói érdeklődést, figyelmet folyamatosan fenntartja. Tanítványai a magabiztos szakmai tudással rendelkező, annak átadására kivételesen magas szinten képes, mindig nyugodt, kiegyensúlyozott egyetemi oktató képét őrzik emlékeikben. A nyíregyházi földrajztanárképzés terén elért eredményeit 1976-ban Kiváló Munkáért, 1985-ben a Bessenyei György Tanárképző Főiskola Érdemes Dolgozója kitüntetéssel, 1989-ben pedig a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el.

Balogh Béla András egyetemi oktatóként, főiskolai tanárként, szakmódszertani kutatóként és középiskolai tanárként egyaránt beírta nevét a Kossuth Lajos Tudományegyetem (2000-től Debreceni Egyetem), a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola (2016-tól Nyíregyházi Egyetem) és a honi geográfia történetébe.

4. ábra. Életút-portrék Balogh Béla Andrásról: 1948 – 1979 – 1985 – 1995 – 2017

IRODALOM

FRISNYÁK SÁNDOR (1985): Dr. Balogh Béla András hatvan éves. – Földrajztanítás 28. 6. pp. 188–189.

BOROS LÁSZLÓ (1995): Dr. Balogh Béla András hetven éves. – Földrajzi Közlemények 119. 1. pp. 66–67.

KÓKAI SÁNDOR (2016): A tanszék (intézet) kutatómunkája. – In: Kókai S. (szerk.): A nyíregyházi földrajztanárképzés öt évtizede (1964–2014). Tanulmánygyűjtemény. – Nyíregyházi Egyetem Turizmus és Földrajztudományi Intézete, Nyíregyháza. pp. 109–124.

A fényképeket Balogh Béla András családja bocsájtotta a rendelkezésünkre.